

En nom del "canvi de règim"

Els Estats Units no són els únics que han intervingut militarment fora de les seves fronteres, però en aquest aspecte el seu currículum els situa entre els primers. Els "canvis de règim" impulsats des de Washington, però, no sempre han servit per a rellevar les autoritats del país intervingut ni per a incorporar un soci més en el club de la democràcia.

L'expressió "canvi de règim" ha estat usada aquests dies per referir-se a la voluntat dels EUA de derrocar la dictadura de Saddam Hussein i de posar-hi un govern que teòricament fos democràtic i representatiu dels diversos pobles que han conviscut fins ara a la república iraquiana. Però els exemples de "canvis de règim" impulsats pels EUA fins ara no aporten grans dosis d'optimisme pel que fa al futur immediat de l'Iraq. A part, enarbolar la bandera del canvi de règim per justificar un atac preventiu vulnera, com deia fa uns dies des d'aquestes pàgines el professor Rafael Grasa, l'essència de la Carta de Nacions Unides, l'article 2 del primer capítol, on s'estableix que no hi haurà ingerència en els assumptes interns dels estats. Aquest és un principi que ve de la pau de Westfàlia del 1648, i que només ha estat posat en qüestió darrerament amb els conflictes de Kosovo o Rwanda, davant les violacions massives i sistemàtiques dels drets humans.

De tota manera, tant si es deia que es feia per raons humanitàries com per derrocar un dictador, evitar la neteja ètnica, aturar el comunisme o darrerament lluitar contra el terrorisme, la raó última de totes aquestes intervencions dels EUA, almenys aparentment, era portar la democràcia (o almenys acostar-s'hi): el "sistema menys dolent" de governar-nos, segons Winston Churchill. Per a aquest fi els EUA han usat la intervenció militar directa, els cops d'estat, les operacions secretes, les més diverses sancions i boicots, o el suport

a tot tipus de moviments d'oposició, armats o no, demòcrates o no. I val a dir que en la major part dels casos han pogut efectuar el "canvi de règim" que desitjaven.

Però si deixem a banda la reconstrucció d'Alemanya, el Japó i Itàlia després de la Segona Guerra Mundial, aquests canvis de règim no signifiquen automàticament democràcia. En aquest sentit, els resultats són ben minsos, com deia l'analista Minxin Pei, del Carnegie Endowment for International Peace, al diari *The Christian Science Monitor*: "La trajectòria dels EUA en la implantació de democràcies és molt dubtosa, amb menys d'un 20% d'èxits." Un percentatge temporal, sens dubte, ja que el doctor Pei va fer aquestes declaracions abans d'iniciar-se la guerra a l'Iraq.

Amb una capbussada per Internet (o a qualsevol enciclopèdia) podem fer la llista sense dificultats de les intervencions dels EUA i treure'n alguns exemples il·lustratius, com els recollits pel professor nord-americà William Blum, que ha escrit diversos llibres sobre el tema.

Filipines, 1945-53. L'exèrcit dels EUA lluita contra la guerrilla comunista dels huks i dona suport a l'oligarquia que s'instal·la al poder, especialment a Ferdinand Marcos, que acaba imposant una fèrria dictadura.

Vietnam, 1951-73. Els EUA ja eren al Vietnam des del 1951, quan el país es va dividir. A partir de la guerra civil els EUA es van lliurar a consolidar un



AMÈRICA

govern afí al sud, i hi van abocar recursos econòmics i militars en grans quantitats (el 1968 hi va haver fins a 550.000 marines). La pressió interna als EUA, la resistència nord-vietnamita i la situació internacional van fer que el Govern nord-americà acabés retirant les seves forces del país.

Iran, 1953. El primer ministre Mohàmmad Mossadeq intenta la nacionalització de les empreses petrolieres britàniques de l'Iran, iniciativa que rep com a resposta un cop d'estat organitzat per la CIA, amb ajuda britànica. Després de derrocar Mossadeq i condemnar-lo a reclusió perpètua, puja al poder el xa Mohammad Reza Pahlevi, que imposa un règim dictatorial durant 25 anys. El petroli torna a mans britàniques (40%), dels EUA (40%) i d'altres estats (20%).

Guatemala, 1954. El president escollit democràticament Jacobo Abrenz, seguint el seu programa progressista, nacionalitza l'empresa dels EUA United Fruit Company. Washington respon que el país segueix la deriva soviètica (tot i que l'URSS i Guatemala no tenien relacions diplomàtiques) i la CIA organitza un cop d'estat per desfer-se d'Abrenz. S'inicia una dictadura militar que durarà fins al 1986, tot i que la guerra civil que segueix al cop d'estat durarà fins al 1990.

Guyana, 1953-64. Els governs anglès i nord-americà no van parar fins que van aconseguir derrocar el socialista Cheddi Jagan, escollit president democràticament. John F. Kennedy va ser especialment bel·ligerant amb Jagan fins que al 1964 va aconseguir el canvi de règim i que la Gran Bretanya modificà la constitució i donés el govern a una coalició anticomunista.

Cambodja, 1955-73. Els EUA, sobretot el duet Nixon-Kissinger, van emprendre una pressió brutal contra el príncep Sihanouk, fins que van aconseguir derrocar-lo amb un cop d'estat al 1970. Això va deixar el camí lliure perquè, després d'un govern militar, s'instaurés la dictadura comunista radical de



Els Estats Units han justificat la invasió de l'Iraq i el derrocament de Saddam Hussein en nom del "canvi de règim".

Pol Pot i els khmers rojos. Paradoxalment, els EUA van donar suport temporalment a aquest dictador sanguinari quan es van retirar del Vietnam.

Líban, 1957. A l'Iraq acaben d'assassinar el rei haiximita Faisal, i al Líban, el president cristià, Camille Chamoun, temerós que la revolta s'estenguí al seu país, demana ajuda als EUA, que hi envien més de dos mil soldats.

Congo/Zaire, 1960-65. Els EUA i Bèlgica no van païr que el líder nacionalista Patrice Lumumba esdevingués el primer ministre del Congo escollit democràticament. Els dos governs occidentals van promoure un cop d'estat i després de ser foragitat del poder, Lumumba va ser assassinat el gener del 1961. Poc després va pujar al poder Mobutu Sese Seko, un militar amb vincles amb la CIA, que va imposar una dictadura de 32 anys.

Cuba, 1961. Els EUA intenten acabar amb la revolució de Fidel Castro donant suport a una invasió a l'illa, però l'operació fracassa en l'anomenada badia de Cochinos. Tot i això, els EUA inicien un embargament econòmic, a més d'intentar diversos atemptats i actes de sabotat-

ge. Castro, però, ha aconseguit mantenir la dictadura fins avui.

Brasil, 1961-64. La política reformista de João Goulart, contrària a la bel·ligerància amb els països socialistes, no va agradar al Govern dels EUA, que va promoure un cop d'estat militar que va conduir a una dictadura de quinze anys.

República Dominicana, 1963-66. Juan Bosch va ser el primer president escollit democràticament del país, i les seves reformes socials no eren especialment mal vistes pels EUA. Però un cop militar el va derrocar sense que Washington no fes res. Ara, després que una revolta esclatés amb la intenció de tornar Bosch al poder, els EUA van enviar 23.000 soldats per evitar el que es va titllar com una possible "segona Cuba", i per col·locar com a president un antic funcionari de la dictadura trujillista, Joaquín Balaguer.

Xile, 1973. L'elecció democràtica del president marxista Salvador Allende va ser un cop molt fort per la doctrina americana a Sud-amèrica, per la qual cosa la CIA va promoure un cop d'estat liderat pel general Augusto Pinochet, que



Esquerra, soldat dels EUA el novembre del 1983 a l'illa de Grenada. Ronald Reagan va enviar els marines a la petita illa per canviar un règim que li semblava massa proper a Cuba. A dalt, el cas del general Noriega a Panamà és molt semblant al de Saddam Hussein a l'Iraq. Un dirigent despòtic que havia tingut tractes amb la CIA i que després va ser derrocat pels Estats Units.

va imposar una dictadura de disset anys.

Grècia, 1967-74. El paper de la CIA va ser clau per al cop militar que va aturar les eleccions que previsiblement havien de donar el poder al liberal Giorgios Papandreu el mes de maig del 1967. La dictadura dels coronels, com altres dictadures recollides ací, va imposar la llei marcial i la censura, i va prohibir els partits i torturà i assassinà milers de persones.

Grenada, 1983. El socialista Maurice Bishop va fer un cop d'estat el 1979 i va derrocar el Govern del laborista Eric Gairy. Tement una "altra Cuba", el president dels EUA, Ronald Reagan, va decidir atacar aquest país de 110.000 habitants. La resistència va ser mínima i al cap d'un any ja es van fer eleccions. Els EUA es van abocar a ajudar el nou govern, que va ser titllat

d'autoritari i de practicar tortures i detencions arbitràries.

Líbia, 1986. Els EUA van acusar Líbia de donar suport a grups terroristes, per la qual cosa van llançar una operació consistent a bombardejar diversos edificis on es creia que residia el líder del país, Muammar al-Gadaffi. Entre els diversos morts, però, no hi va haver Gadaffi, que ha pogut continuar governant el país de manera dictatorial. Al 1989 els EUA van abatre dos avions líbics en ple vol sobre la mar Mediterrània.

Panamà, 1989. El mes de desembre l'exèrcit dels EUA va envair Panamà per fer un "canvi de règim" que derroqués el general Manuel Antonio Noriega del poder, en un episodi amb moltes similituds a la darrera guerra contra Saddam Hussein. Després de dies de cruenta batalla, Noriega va ser arrestat i

traslladat als EUA, on va ser jutjat i condemnat per tràfic de drogues. Es dona el cas que Noriega havia estat fins aleshores un aliat incondicional de Washington, i les seves activitats de narcotràfic eren conegudes de feia temps.

Iraq, 1991. Amb l'operació Tempesta del Desert els EUA i una àmplia coalició de països inicien una guerra per fer que Saddam Hussein es retiri de Kuwait. Els EUA van aconseguir el seu objectiu, però tant a Kuwait com a l'Iraq es van mantenir els mateixos règims autoritaris i es van continuar cometent violacions als drets humans.

Somàlia, 1992. Els EUA van enviar 25.000 soldats en l'operació Retornar l'esperança, aprovada per l'ONU, amb l'objectiu de dur ajuda alimentària a una població castigada per la guerra civil. També es van dedicar a cercar el senyor de la guerra Mohamed Farah

museu arqueològic de gandia

vine a descobrir el teu passat

el 30 d'abril,
[a les 20.30],
obrim les noves instal·lacions

Aidid, però la mort de divuit marines en aquesta operació va fer que Clinton retirés els seus soldats del país al 1994.

Haití, 1994. Al 1991 un cop d'estat va derrocar el president escollit democràticament, Jean Bertrand Aristide, i el militar Raul Cédras esdevé l'home fort del país. Tres anys després, 15.000 soldats dels EUA desembarquen a Haití per assegurar el "canvi de règim", que en aquest cas va ser pacífic i que es va saldar amb l'exili de Cédras a Panamà i amb Aristide altre cop al seu lloc. Després d'un inici esperançador, la democràcia haitiana no ha pogut gaudir de la salut esperada, en gran part per culpa de les grans mancances del país i la violència endèmica.

Iugoslàvia, 1999. Davant de la neteja ètnica a Kosovo practicada per les forces sèrbies de Slobodan Milosevic, l'OTAN, sense resolució del Consell de Seguretat de l'ONU, va bombardejar Belgrad i diverses posicions sèrbies. De resultes de la guerra el règim de Milosevic es va col·lapsar, i va deixar pas a un govern democràtic, un protectorat de l'ONU a Kosovo i l'enviament de Milosevic a l'Haia per ser jutjat en un tribunal penal internacional.

Afganistan, 2001. Després dels diversos atemptats patits pels EUA l'11 de setembre del 2001, George Bush assenyala l'Afganistan com el país que dona cobertura als terroristes. Com que no li lliuren els suposats culpables, llança una invasió per derrocar els talibans del poder. Aquests talibans, durant l'ocupació soviètica, havien rebut el suport de la CIA per combatre l'exèrcit roig. El buit de poder s'omple amb Hamid Karzai com a president, però el seu govern, ajudat per l'ONU, només pot assegurar l'estabilitat a Kabul. En bona part de la resta del país, els cacics (alguns tan despòtics com els talibans) encara són els detentors de l'autoritat, o no hi ha cap control. Els EUA encara hi mantenen uns 10.000 soldats, sobretot per combatre grups de talibans que encara resisteixen al sud del país.

Oriol Cortacans



Jornades de portes obertes:
1, 2 i 3 d'abril,
de 10.00 a 14.00 i de 17.00 a 21.00

AJUNTAMENT  DE GANDIA